Է. ՏԱՐԻ 2083 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՄՈՑ 16 ԲԱՂՈՑ 1383 - Հ. Ս. 24 ԴԵՀՏԵՄԲԵՐ 1890 - Ռ. Ս. 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1891 - ՀԻՋՐ. 23 ՃԻՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1308 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ՆԻՒԹ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՏԵՍՆՈՂ ՊԻՏԻ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԿԱՆՈՂ ՕՐԱԳՐԻ Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آروملك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱՂԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	տարին	160
»	կիսոյ	80
»	եռամսեայ	40
Գաւառաց	»	200
»	»	100
Օտար երկիր	տարին	50
» »	վեցամսեայ	28

Դուրս գրուած լրագրաց մասին նախքան ցնորդութեան վրայ և նոր գրութեան համար գրուածներ նոյնպէս

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ՆԱՄԱԿ ԼՈՆՏՈՆԷ

Բժշկական ուսանողին կեանքը. — Բժշկական վարժարանի մը ներսն. — Դասարանի պատկեր մը. — Թանգարանն — «Փիլ-Մարդն». — «Մանաւոր» սենեակը.

Անցեալներն գրեցի Լոնտոնի ուսանողաց կեանքին վրայ առ հասարակ. Այս անգամուան համար ալ ընտրած նիւթս է Լոնտոնի բժշկական ուսանողին կեանքը, որուն խիստ մօտէն ծանօթ է յօդուածագիրն «պարագայից բերմամբ». Բժշկական վարժարանաց վրայ խօսելէ առաջ ընդհանուր ակնարկ մը ուզէորդ չըլլայ թերեւս.

Լոնտոնի առաջնակարգ բոլոր հիւանդանոցք ունին իրենց համանուն և յարակից բժշկական վարժարաններն. Այս դըրութեամբ ուսանողն անտարակոյս ձեռք կը ձգէ անհամեմատ առաւելութիւններ ի գործնականին. «առանց գործնականի տեսականն թերի է «խօսքը շատ ճշմարիտ է արդարեւ. և զայն բժշկութեան վերաբերած ատեններս կրնանք ըսել աւելի շեշտելով թէ վտանգաւոր իսկ է.

Տեսլեայս բժշկական վարժարանք, որպէս ըսի արդէն, հիւանդանոցներու հետ սերտիւ կապակցեալ են ո՛չ միայն տեղւոյ այլ եւ պարագայից առնչութեամբ. Մէկ երկու փոքրիկ բացառութեամբ միայն՝ Լոնտոնի բժշկական վարժարանք ցերեկեայ են. Ուսանողք կ'ընտրեն իրենց բնակութեան տեղերն արտաքոյ վարժարանին, ուր գիշերօթիկ ըլլալ նախապատիւ համարելին թերեւս եթէ այդ ընտրութիւն տուէր իրենց. Ընդհանուր ժամանակամիջոցն է չորս տարի. ասով ըսել կ'ուզեմ ընթացք մը որով կարելի է ձեռք ձգել վկայական մը. Ընթերցողներս ոմանց յայտնի է (Տքթ. Տօպրաչեան տարիներ առաջ գրած է արդէն այս նիւթիս վրայ Ա.ԷՒ-ԷԼի մէջ կարծեմ) թէ Լոնտոնի մէջ բժշկութեան՝ որպէս նաեւ ուրիշ ո՛ և է ուսման վկայական առնելու համար դիմելու է «պաշտօնական մարմնոց», որք միայն արտօնեալ են տալ այս կարգի վկայականք. Այնպէս որ մէկը կրնայ տարիներով բժշկութիւն սովրիլ և կրնայ նաև գործը շատ ազէկ գիտնալ, բայց չի կրնար արհեստն ի կիր արկանել առանց ստանալու արտօնութիւն պաշտօնական մարմնէ մը, կամ ուրիշ խօսքով առանց անցնելու յաջող քննութիւն մը.

Բժշկութեան վրայ խօսած ատեն յիշենք նաև վիրաբուժութիւն, որուն խիստ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի ատ. եւ յիրաւի բժշկութեան և վիրաբուժութեան համար թէև կան մասնաւոր ատիճաններ և վկայականներ բայց իրապէս գրեթէ անկարելի է զատել իրարմէ այն երկու ճիւղերն.

* *

Արդ, բժշկական վարժարանի մը ներսն ակնարկ մը ձգելու համար ընտրենք Լոնտոնի համանուն հիւանդանոցի բժշկական վարժարանն, ըստ որում այդ հաստատութիւն մօտէն ծանօթ է յօդուածագրին և որ անշուշտ կարեւոր նկատողութիւն մ'է ընթերցողաց վստահութիւնը վայելելու համար.

«Որովայնահատ ճաքին անմահացուցած թաղին՝ Հուսայիչափքլի մէջն է Լընտըն Հօսփիթըլ (Londou Hospital). հոն է ուրեմն նաև բժշկական համանուն վարժարանն ուր պիտի այցելենք այժմ. կարմիր ազիւսէ շինուած կոկիկ չէնքի մը ճակատի դռնէն ներս կը մտնենք առաւօտուն կանուխ՝ ժամը 8·30ին (Ը. Ե.). Առաւօտեան ճառախօսութիւնք ժամը ինեին տեղի կ'ունենան. Գեանի սրահներէն կենդանաբանութեան դասարանը կը մտնենք. ժամը 9ին մի քանի վայրկեան առաջ արդէն իսկ նստարանները գրաւած են 80—90 ուսանողք. կը սպասենք ճառախօսին գալուն. Բայց այս անգործ և անորոշ սպասելը դիւրին գործ չէ ուստի եւ չենք կրնար մեղադրել զայնպիսիս, որք ժամանակն անցնելու համար պոռալով կանչելով և կամ ոտքերնին գետին զարնելով կը զրաղին. Վայրկեան մը եւս և ահա կը նշմարենք շարժումը. ճառախօսն ներս մտնէ. ոտնհարութեան և ծափահարութեան աղմուկը կը սաստկանայ, որ կը նշանակէ ողջոյն ճառախօսին. երկվայրկենի մը մէջ աղմուկը կը դադրի բոլորովին. ո՛չ ձայն կայ ո՛չ շշուկ այժմ. ճառախօսին է կարգը. ճառին նիւթը ծանուցանելէ վերջ կը շարունակէ ճամբան մերթ ընդ մերթ ընդմիջուելով անհանդարտ ուռնկդիրներէ և կամ սքանչացող ու համակրող ծափահարողներէ. Երբ որ ծիծաղելի և կամ հիանալի խօսք մ'ընէ ճառախօսը՝ կը ծափահարուի (ոտնհարութեամբ ներդաչնակեալ) և հաւանական է կարծել թէ այդ տեսակ ընդմիջումներէ կ'ախորժի ճառախօս դասատուն. Ունկնդիր ուսանողք գրեթէ ամէնքն ալ ի գիր կ'առնուն ամբողջ ճառն և կամ գլխաւոր մասերը. Ճառախօսը պատկերներու եւս կը դիմէ ատեն ատեն միտքը կամ ըսածը զգայարանական կրկին ճամբայներով ունկնդրաց մտքին հասցնելու համար. Ամբողջ ճառախօսութիւնը ժամէն աւելի չտեւեր բնաւ. Ներկայից անուններն արձանագրելէ և շնորհալի խոնարհութենէ մը վերջ դուրս կ'ելնէ ճառախօսը մեր ծափահարութեան միջոցին. Դուրս կ'ելնենք և մենք և ահա կը լսենք աղմուկ մը սանդուխներէն վար. ուրիշ կարգ մը ուսանողներ են որք մարդակազմութեան ճառախօսութենէն դուրս կուգան, զի մի և նոյն ժամուն քանի մը տարբեր դասեր կը տրուին.

Այլ եւս ուրիշ դասարաններու այցելութեամբ չեմ ուզեր յոգնեցնել ընկերակիցս, զի ամենուն նկարագրութիւնն ալ քիչ շատ նման է. Ուսանողաց ակումբն ունի սենեակ մը ծխելու եւ նստուկ խաղերու համար. կը մտնենք հոս եւս. օրուան բոլոր թերթերը սեղաններու վրայ շարուած են կարգաւ. հանդէսներու եւ պարբերական նշանաւոր հրատարակութեանց համար եւս կայ մասնաւոր սեղան մը. Նստարաններ և աթոռներ ամէն կողմ, թուղթ, մելան, գրիչ և այլ ամէն ինչ պէտքերդ հոգալու և կամ հանգստանալու համար. Անկիւն մը կը նստինք քանի մը վայրկեան՝ օրուան թերթերն աչքէ անցնելու համար. ծխափողներէ եւեթ մուխն անդիմադրելի է, ուստի և տեղի կուտանք և դուրս կ'ելլենք. Բայց ասկէ բոլորովին չհեռացած երկու խօսք եւս այս սենեկին վրայ. Իւրաքանչիւր ուսանող վարժարանը մտած ատեն ստիպուած է վճարել մասնաւոր տուրք այն ակումբի անդամակցութեան համար, և տարուէ տարի ալ փոքրիկ գումար մը թերթերուն համար.

* *

Կ'երթանք գրատունը. հոյակապ սրահ մը և փառաւոր ձեղուն մը. գրեանց ճոխ հաւաքածոյ մը կայ. Աթոռներ և սեղաններ խուռն խուռն չարուած. կը տեսնենք 50-60 ուսանողներ որոց ամենքն ալ սերտողութեամբ պարապած են. Սերտողութեան համար ուրիշ սրահ կամ ընթերցատուն չկայ, ուստի և գրատունը կը գործածուի այդ պիտոյից համար. Այս հոյակապ գրատան մէջ տեղի կ'ունենան նաեւ տարեկան տեսակ տեսակ համախմբումներ, նուագահանդէսք և կամ հիւանդանոցի խնամակալաց մեծ գումարումներն. Ատեն ատեն ալ կարգի քննութիւնք են որ կը կատարուին այս գրատան մէջ. Գիրք մը առնուլ և կարդալ ուզած ատենդ կը դիմես գրադարանապետին և նա քեզ կը յանձնէ ուզած գիրքդ, զոր պարտիս նշանակել արձանագրութեան գրքին մէջ ստորագրութեամբդ հանդերձ. այսպէս կարգ մը անտեղութեանց առաջքն առնուած կ'ըլլայ. Եւ քանի որ տակաւին գետնայարկին վրայ ենք, երթանք նաեւ քիմիական աշխատանոցն. Այս աշխատանոցն յատկացեալ է քիմիաբանութեան գործնական հիւղին մասնաւոր ոյժ տալու համար. Շաբաթն երկու անգամ քիմիաբանութեան ուսանողք կուգան ասա փորձեր կատարելու փոքր քիմիաբան դասատուի մը հսկողութեան ներքեւ. Աշխատանոցին քովն է դասարանն որ կիսաբոլորակի ձեւով սրահ մ'է, ուր նաեւ կը կատարուին բնագիտութեան և տարրաբանութեան փորձեր.

Ժամանակն արագօրէն կ'անցնի, ուստի և մենք ալ կը սկսինք աւելի արագօրէն շարժիլ ու կ'ելլենք երկրորդ յարկն. Հոս է կենդանաբանական և սխտաբանական թանգարանը. Կմախքներու, այլ եւ այլ ոսկրներու ու գանկերու ընտիր եւ հարուստ հաւաքածոյ մը. Ուսանողաց դիւրութեան համար պատրաստուած «մասեր». Բայց այս «մաս» բառն բացատրեմ առանց աւելի առաջնաբանելու. Բժշկական ուսանողք «մաս» (part) կը կոչեն մարմնոյն տարբեր գլխաւոր անդամներն, զորս անդամանոնութեան միջոցին կը դասակարգեն. այսպէս թեւը «մաս» մ'է, սրունքը «մաս» մ'է. Բաղդատական կենդանաբանութեան համար լաւ հաւաքածոյ մը կայ կապիկներու և «միջանկեալ օղակներու ներկայութեամբ». Մասնաւոր նշանակութեան արժանի է կմախք մը որուն նման երկու հատ միայն կայ Լոնտոնի մեծագեղ ամբողջ թանգարաններուն մէջ. Այս կմախքին քով շատ չենք կենար սակայն, չոր է եւ չկրնար հետաքրքրել սովորական ընթերցողն, եւ ոչ ալ այցելուն, թէեւ արհեստէն եղողի մը համար անզուգական առարկայ մ'է քննութեան.

* *

Թանգարանին հաւաքածոյից գլխաւոր զարդն է սակայն «փիլ մարդ»ուն կաղապարներն. Ակնկ առաջ լսած չէք թերեւս փիլ մարդուն պատմութիւնն, ուստի ներեցէք որ ծանօթացնեմ զձեզ այս նշանաւոր արարածի անցեալոյն հետ. «Փիլ մարդ» կոչուած անձն էր Մէրրիք անուանով մէկն—Անգլիացի մը—որ իր տգայութեան ու պատանեկութեան օրերն կ'անցուցէր առանց ուշադրութիւն դարձուելու իր չարչն եղողներէ. Զատկան մէկն էր երբ իր բարեկամք և գուցէ առաւել ևս թշնամիք Մէրրիքի մարմնոյն անդամից այլանդակութիւնն կը նշմարեն. Այդ օրէ կը սկսի խեղճ մարդուն կեանքն իրեն անտանելի դառնալ. Բարեկամք և ազգականք կը լքանեն զինքն, ամօթ համարելով առնչութիւն ունենալ այս տձեւ արտակարգ մարդ արարածի հետ. Շահագէտ մէկն սակայն, իր արուեստին մէջ ճարպիկ, կ'առաջարկէ կերակրել և խնամել (՛՛) զՄէրրիք եթէ սա յանձնառու ըլլար զինքը բոլորովին իր տրամադրութեան տակ դնել. Թեղմ Մէրրիքի համար երկու ճամբայ կար միայն, կամ սովամահ կորնչիլ և կամ հաւանիլ հատարակութեան ի յոյց դրուիլ՝ ապրուստ ճարելու համար. Զարմանալի՞ է արդեօք որ Մէրրիք երկրորդ քայլն նախամեծար համարեց, զի որչափ դժբաղդ ալ լինի մարդ տակաւին ապրելու յուսէն զրկուիլ չուզեր. Այսպէս կը սկսէր Մէրրիքի «ժողովրդական կեանքը». քաղաք քաղաք, ծօնավաճառէ ծօնավաճառ ինքզինքն հետաքրքիր ամբոխներու ցոյց տալով ապրուստը կը ճարէր. Հուսայիչափքլի պողոտային վրայ ծանօթ վայրի մը մէջ ի ցոյց դրուած էր Մէրրիք երբ Լընտըն Հոսփիթըլի նշանաւոր վիրաբոյժներէ մէնոն ուշադրութիւնը կը գրաւէ. Վերոյիշեալ սակայն Մէրրիք կ'ըսուի պատ ձգել Անգլիան հոն իր ապրուստը ճարելու անկարող գտնուելով. Հասարակութեան առջեւ գրուած ատեն իր գլխոյն և մարմնոյն այլեւայլ անդամոց արտակարգ վատակազմութիւնն փիղի մը մարմնոյն նմանցուելով զինքը կը կոչեն «Փիլ Մարդ». Մէրրիք օտար երկիրներու մէջ եւս հացը ճարելու. ամէն յոյսէ վհատած կը դառնայ կամ լաւ եւս կը զրկուի Անգլիա. Թեղմ Մէրրիք կը խորհի իւրովի թէ աշխարհի վրայ իրեն գթացող միակ անձն էր Լընտոն հիւանդանոցի վերոյիշեալ բժիշկն. որուն կը դիմէ վերջին ծայր խնդրութեան մէջ. Հիւանդանոցաց օրէնքն է սակայն անրուժելի հիւանդներ չտանել, ուստի եւ Մէրրիքի համար անկարելի կ'երեւէր ընդունուիլ ի Լընտըն Հոսփիթըլ. Հիւանդանոցին բարեսէր և գթած խնամակալներու միջոցաւ սակայն կարելի կ'ըլլայ. վերջապէս, մասնաւոր սենեակ մը յատկացնել Մէրրիքի, ուր կ'անցունէ իր կեանքի մնացեալ մասն. Այս սենեկին մէջ էր որ տեսայ զինքն անցեալ տարի. Մեզ ուսանողաց որոշեւ եւ ամէն այցելուի արտաքուստ չկար իր սենեակն երթալու. Մէրրիքի համար շատ հաճելի չէր կրնար ըլլալ անշուշտ տեսնել տարբերութիւնն իր արտակարգ ազգ մարմնոյն և այլոց. Օրին մէկը սակայն բարեկամի մը հետ քաջութիւն ունեցայ բախել իր սենեկի դուռը. դժբաղդ հասկնալի «come in»ը լսելով ներս կը մտնենք, և կարելի եղածին չափ իրեն հաճելի ձեւեր կ'ընենք. Անկողնոյն մէջ նստած էր Մէրրիք. Առաջին տեսնելուս վրայ սոսկումը մը եկաւ կարծես. բայց չուտ հանդարտեցայ. զի մարդ մ'էր սա թէև խիստ անհամակարգ վիճակի մը մէջ. Գլխուն տրամագիծը կարծեմ սովորական մեծութեան կրկնապատկին էր. աչքերուն աւելի նման էր ուղղի մը սրունքին. սրունքները նմանապէս այլանդակ ու տարօրինակ. ամբողջ մարմնոյն ուռուցիկներով ծածկուած. ձախ բազուկը բոլորովին առողջ էր որչափ որ կը յիշեմ. շրթունքը լայն ու կախ. քիչ շատ նմանելով փիղի մը կնճիթին. Քանի մը վայրկեանի մէջ կը բարեկամանանք Մէրրիքի հետ. այնպէս որ թոյլ կուտայ մեզ մեկնիլն քնելէ և շարժիլ իր մարմնոյն. Կը խոստացէինք ամբողջ միջոցին, թէև բնականաբար իր բերանէ ելած ամեն բան հասկնալու անկարող էինք. Իր խօսելու, լսելու և խորհելու կարողութիւնք խանգարուած չէին. Գիտէր եւ կը զգար իր թշուառութիւն և իր «Է՛հ, այս է իմ վիճակս» հառաչանքը մաքէս չպիտի ելլէ բերնաւ. Մէրրիք շմոռցաւ ցուցնել մեզ նուէրները զորս ընդունած էր գթասիրտ անձերէ. Հպարտութեամբ ցոյց տուաւ կալլէսի իշխանուհիէն ստացած քարդերն և լուսանկարն որոյ վրայ իր ձեռքը բարեմտութիւններ գրած եւ տակն ալ անունն տարագրած է գթասիրտ իշխանուհին. Մէրրիք շմոռցաւ նաև յիշել թէ Կալլէսի իշխանին և իշխանուհւոյն, որպէս և Խոնիսբրիի դուքսին այցելութիւնը վայելած է.

Հարկ չկայ ըսել անշուշտ թէ այս «Փիլ-Մարդն» բժշկական ընկերութեանց մասնաւոր հետաքրքրութիւն ներշնչած է. Իր կենսագրութիւնն որպէս եւ արտաքին վրայ տեսութիւն մը հրատարակուած էին Պէյնիկ Մէդիսէլ Ճըրնալի մէջ, որմէ օրինակներ իր քովն պահած էր Մէրրիք այցելուաց տալու նպատակաւ. Զեմ յաւակնիր խօսիլ իր հիանգութեան մասին, այլ ուրիշներու. խօսքն կը յիշեմ թէ՝ ոսկրային եւ մարմնային ակարութեան մը են թակայ էր Մէրրիք. Ասկէ քանի մը ամիս առաջ մեռաւ Մէրրիք. եթէ մեռնողներուն համար «ազատեցաւ» ըսել չիտակէ, ամէն իրաւամբ կրնանք ըսել այս խեղճ արարածին համար. Եւ այսօր յիշեալ թանգարանի մէջ կը տեսնուին իր մարմնոյն կաղապարներն իբր հետաքրքրական եւ շնչաւորչիկ ներկայացուցիչ եւ յիշատակ «Փիլ Մարդ»ուն.

* *

Այս թանգարանի մէջ այսչափ երկար չենք գեգերեր թերեւս եթէ նշանաւոր պարագայ մը չլիներ Մէրրիքի պատմութիւնը. Շարունակենք այժմ պատմութիւն. Այդ միեւնոյն յարկի վրայ է նաեւ մանրադիտական հետազօտութեանց յատկացեալ սենեակն. Մանրադիտակներ շարուած են երկար սեղաններու վրայ իւրաքանչիւր ուսանողի համար, պատրաստուած ապակիներու վրայ կը տեղաւորեն քննութեան առարկայն եւ յեսոյ ժամերով կը շարունակեն փրենց մանրադիտական քննութիւն. Եւ ի՞նչ հրաշալիքներ կարելի է տեսնել մանրադիտակին տակ. Բայց չը մոռնանք աւելի աչքի զարնող բաներէ.

Վերի յարկը կ'ելլենք. խորհրդաւոր դրան մը վրայ ուսկից մտագործի տեսքով անձինք կ'ելլեն կը մտնեն կը տեսնենք «Հիւանդանոցիս ուսանողք ՄԻԱՅՆ արտօնեալ են մտնել» ասոր վերտառութիւն. «Մասնաւոր» տեղ մ'ըլլալն գիւրին է գուշակել. այդ սրահն է նոյն իսկ անդամանոնութեան սենեակն. Բժշկական ուսանողին համար հոգ չէ, բայց մխիթար որ ամէն ընթերցողի ճաշակին չհամապատասխանել անդամանոնութեան սենեակի նկարագրութիւն մը. Թո՛ղ ուրեմն բժշկական ուսանողք ՄԻԱՅՆ կարդան այս մասնաւոր տողերն. թէեւ խիստ գգուշաւոր պիտի լինիմ. Ներս մտնելով ինքզինքս կը գտնենք ընդարձակ սրահի մը մէջ. Տասն և հինգ կամ քսան սեղաններու վրայ իրարմէ փոքրիկ հեռաւորութեամբ շարուած են մարդկային գիւղեներ. Իւրաքանչիւր սեղանի շուրջը կը տեսնենք 10—12 ուսանողք. անհրաժեշտ եղած գործիքները ձեռքերնին. Ամէն օր գրաւած է՝ զի պարապ մնալ փափաքողի մը համար. տեղւոյ լրագրոյն ընտրութեան առիթը չպակսիր. Հոս եւ տեսնենք երկու ուսանողք գլուխ գլխի տուած կը կարդան, կը կարտեն, կը փնտռեն. ափին մէջ փոքրիկ ջիղ մը գտնել կ'աշխատին. անուանը գիտեն, տեղն ալ գիտնալ կը կարծէին, բայց պատրա՞նք. չեն կրնար գտնալ զայն իրենց ասելիքը գտնուած ձեռքի ափին մէջ. Ժամերով թէեւ կ'աշխատին այդ մը և նոյն «մասին» վրայ և տակայն երբ գտնեն փնտռածնին՝ վստահ եղէք թէ Աբրահամէ ասի «գտիր»ին չափ հաճութիւն կը զգան. Անդամանոնութեան սենեկին մէջէ որ վիրաբուժին ապագայն կը ձեւուի յաճախ. Ասկէ ալ դուրս ելլենք տակաւ, մի գուցէ ընկերակցիս անհամբոյր ըլլայ մթնոլորտն.

* *

Ուրիշ մանրամասն նկարագրութիւններով չեմ ուզեր յոգնեցնել ընթերցողն. ամենէն նշանաւոր կողմերն այցելած եմ զանց այժմ. Կրնանք թերեւս «ի վերջ բանիս» յիշել թէ Գալլէնիս պատերուն վրայ աչքի զարնող առարկայն է Սըր Անտրիու Քլարքի իւզաներկ մեծագիր պատկերն, որ կը զարդարէ վարժարանին պատսն ճակատն. Բայց այս նշանաւոր անձնաւորութեան կ'ակնարկենք թերեւս ուրիշ առթիւ մը. Վարժարանին չենքին մէջ կայ ի մէջ այլոց կոկիկ ճաշարան մը ի դիւրութիւն ուսանողաց.

Լոնտոն, 29 դեկտ. ԱՐՄԷՆ ԳՆՈՒՆԻ

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԹՇՆԱՄԻՆ

Տժգոյն, դողդողուն, անձկագին, աչքերը տիկին Տըլօռմի և մանկամարդ աղջկան վրայ սեւեռած, Առաիէն կը սպասէր.

—Սիրելի տիկին, բարով եկաք, ըսաւ մարգիզուհին ձեռքը երկնցնելով տիկին Տըլօռմին.

Ցեռոյ Օռօռին դարձաւ աչխուժիւ, երկայն նայուածք մը նետեց անոր, եւ վայրկեան մը, անշարժ և անձայն, գիտեց զայն հիացմամբ.

Շուարած, չփոթած, ամչցած, Օռօռ անիմանալի բառեր կը թոթովէր.

Սակայն մարգիզուհին նշմարեց մանկամարդ աղջկան յուզումը.

—Ահ, սիրելի աղջիկս, ըսաւ բազուկները բանալով և բաւական բարձր ձայնով որպէս զի ամեն մարդ կարենայ լսելու, չգրկէ՞ք զիս.

—Օ՜հ, տիկին, ըսաւ մանկամարդ աղջիկը մարգիզուհւոյն գրկընդխառնումէն խառնված.

Բայց նա ցած ձայնով ըսաւ իրեն.

—Զիս դեռ չէք ճանչնար, աղջիկս, բայց պէտք է որ գիտնաք, Մօնբէռոյի մարգիզուհին ձեր բարեկամուհին է.

Երբ մարգիզուհին սալօնին մէջտեղն եկաւ նորէն, մատաղ աղջիկան ձեռքէն բռնած, և նստեցուց զայն այն բազկաթոռին մէջ ուր քիչ մը առաջ ինքը նստած էր, Մօրէռթիւի ծեր դուքսին և Քլառէնսի գեղեցիկ դքսուհւոյն մէջտեղն, ամենքը տեսան այն երկու խոշոր արցունքի կաթիլներն որք կը հոսէին անոր այտերուն վրայ.

—Ի՞նչ կը նշանակէ ասիկա, կ'ըսէր ինքնիրեն Առաիէն. արթուն եմ բոլորովին, երազ չէ տեսածս . . . բայց ի՞նչ ըսաւ Սանգաք . . . Ա՜հ, արդեօք ինք ալ խարուած էր թէ զիս խաբել ուզեց.

Սպասաւորները կը շարունակէին ծաւնուցանել նոր եկող հիւրերն. Սալօնները կը լեցուէին. Խմբակները կը կազմուէին և խօսակցութիւնները մտերմական գոյն մը կ'առնէին.

Մեծ սալօնին մէջ, սքանչելի էր տեսարանը. ազամանդներու, զմրուխտներու, մարգարիտներու, կարկեհաններու և ուրիշ գոհարեղէններու շլացուցիչ հեղեղ մը էր. Բազմաշատանակ կանթեղներուն ճիւղերուն վրայ արուեստական ծաղկանց պակներ անցուած էին մեծ ճարտարութեամբ. Ամեն եղանակի ծաղիկներ, ոչ արուեստական. Իտալիայէն եկած, կը պիթթէին, թարմ և հոտաւէտ, Սէվռի, Զինաստանի և Ճաբոնի մեծ անօթներու մէջ. Մարդ յոժարակամ կը կարծէր ինքզինքը պարիզեցիներու թագաւորութեան մէջ փոխադրուած.

Վայրկեան մը խօսակցելէ վերջը դուքսին և դքսուհւոյն հետ, որոնց ներկայացուցած էր մատաղատի աղջիկը, մարգիզուհին հեռացաւ. Սալօնին շրջանն ըրաւ, ձեռքն ոմանց երկնցնելով, այլոց բառ մը կամ շնորհալի ժպիտ մը ուղղելով.

Առաիէնին առջեւէն անցած ատեն, գորովալի շեշտով մը ըսաւ անոր.

—Նորէն եկա՞ր, անառակ.

Պիտի հեռանար անոր քովէն, երբ երիտասարդը կեցուց զայն հետեւեալ բառերով.

—Տիկին մարգիզուհի, վայրկեան մը շնորհ կ'ընէ՞ք ինձ մտիկ ընել.

—Հապկցայ, պատասխանեց խնդալով, կ'ուզէք ինքզինքիդ արդարացնել, լաւ, լաւ, կը ներեմ.

—Շնորհակալ եմ, բայց բան մը պիտի հարցնեմ.

—Այն ատեն խօսեցէք, մտիկ կ'ընեմ.

—Ո՞վ է այն տիկինն եւ սիրուն օրիորդն որ Մօրէռթիւի դուքսին եւ Քլառէնսի դքսուհւոյն մօտ նստած են.

—Տիկին Տըլօռմ եւ իր դուստրը.

—Լաւ կը ճանչնա՞ք զիրենք.

—Անշուշտ, ապա թէ ոչ պիտի չկըրնային հոս գալ.

—Շատ ատեն կա՞յ որ կը ճանչնաք Օրիորդ Տըլօռմը.

—Իր ծնած օրէն ի վեր, իր աչխարհ գալը տեսած եմ. Բայց, ներեցէք, մարդիկ կամ թատրոնի անկարգութիւններու նշանաւոր դէմքերը բժշկական ուսանողք են եղեր. Լոնտոնի այս օրուան բժշկական ուսանողը սակայն տասն եւ հինգ տարի վերջն այնչափ անման է իւր նախորդներուն որչափ տասնեւհնգօրեայ աղաւնին՝ հաւկիթէն նոր ելածին. Այս օրուան բժշկական ուսանողը նոյնքան հեռու է «հնօրեայ»էն որքան մօտ է ինքզինքեան. Զարմանալի է արդարեւ գտնել այսչափ տարբերութեան բաղդատաբար քիչ ժամանակի մէջ. Այս տողերը գրելէ առաջ տեսակցեցայ Լոնտոնեան հնօրեայ մի քանի բժշկականներու հետ, որք նմանապէս երաշխաւորեցին թէ ստացած տեղեկութիւններս ուղիղ էին. Եւ այս բարեշրջման համար ցոյց տրուած պատճառներն ալ մարսելի են չիտակը. Ասկէ տասն կամ տասն եւ հինգ տարի առաջ բժշկական ուսանողին ուսման ընթացքը բաղդատաբար խիստ դիւրին էր. ասոնց ալ անչուշտ շատ բնական բան մ'է. տարուէ տարի կը խստանան քննութիւնք այն համեմատութեամբ որով կ'առաջանան գիտութիւնք, և գուցէ նաեւ այն համեմատութեամբ ալ որով կը բազմանան գիտնականք.—բժիշկք այս մասնաւոր պարագային մէջ.

Լոնտոնի բժշկական ընթացքն աւարտելու համար ամենէն կարճ ժամանակամիջոցն է չորս տարի. ասով ըսել կ'ուզեմ ընթացք մը որով կարելի է ձեռք ձգել վկայական մը. Ընթերցողներս ոմանց յայտնի է (Տքթ. Տօպրաչեան տարիներ առաջ գրած է արդէն այս նիւթիս վրայ Ա.ԷՒ-ԷԼի մէջ կարծեմ) թէ Լոնտոնի մէջ բժշկութեան՝ որպէս նաեւ ուրիշ ո՛ և է ուսման վկայական առնելու համար դիմելու է «պաշտօնական մարմնոց», որք միայն արտօնեալ են տալ այս կարգի վկայականք. Այնպէս որ մէկը կրնայ տարիներով բժշկութիւն սովրիլ և կրնայ նաև գործը շատ ազէկ գիտնալ, բայց չի կրնար արհեստն ի կիր արկանել առանց ստանալու արտօնութիւն պաշտօնական մարմնէ մը, կամ ուրիշ խօսքով առանց անցնելու յաջող քննութիւն մը.

Բժշկութեան վրայ խօսած ատեն յիշենք նաև վիրաբուժութիւն, որուն խիստ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի ատ. եւ յիրաւի բժշկութեան և վիրաբուժութեան համար թէև կան մասնաւոր ատիճաններ և վկայականներ բայց իրապէս գրեթէ անկարելի է զատել իրարմէ այն երկու ճիւղերն.

* *

Արդ, բժշկական վարժարանի մը ներսն ակնարկ մը ձգելու համար ընտրենք Լոնտոնի համանուն հիւանդանոցի բժշկական վարժարանն, ըստ որում այդ հաստատութիւն մօտէն ծանօթ է յօդուածագրին և որ անշուշտ կարեւոր նկատողութիւն մ'է ընթերցողաց վստահութիւնը վայելելու համար.

«Որովայնահատ ճաքին անմահացուցած թաղին՝ Հուսայիչափքլի մէջն է Լընտըն Հօսփիթըլ (Londou Hospital). հոն է ուրեմն նաև բժշկական համանուն վարժարանն ուր պիտի այցելենք այժմ. կարմիր ազիւսէ շինուած կոկիկ չէնքի մը ճակատի դռնէն ներս կը մտնենք առաւօտուն կանուխ՝ ժամը 8·30ին (Ը. Ե.). Առաւօտեան ճառախօսութիւնք ժամը ինեին տեղի կ'ունենան. Գեանի սրահներէն կենդանաբանութեան դասարանը կը մտնենք. ժամը 9ին մի քանի վայրկեան առաջ արդէն իսկ նստարանները գրաւած են 80—90 ուսանողք. կը սպասենք ճառախօսին գալուն. Բայց այս անգործ և անորոշ սպասելը դիւրին գործ չէ ուստի եւ չենք կրնար մեղադրել զայնպիսիս, որք ժամանակն անցնելու համար պոռալով կանչելով և կամ ոտքերնին գետին զարնելով կը զրաղին. Վայրկեան մը եւս և ահա կը նշմարենք շարժումը. ճառախօսն ներս մտնէ. ոտնհարութեան և ծափահարութեան աղմուկը կը սաստկանայ, որ կը նշանակէ ողջոյն ճառախօսին. երկվայրկենի մը մէջ աղմուկը կը դադրի բոլորովին. ո՛չ ձայն կայ ո՛չ շշուկ այժմ. ճառախօսին է կարգը. ճառին նիւթը ծանուցանելէ վերջ կը շարունակէ ճամբան մերթ ընդ մերթ ընդմիջուելով անհանդարտ ուռնկդիրներէ և կամ սքանչացող ու համակրող ծափահարողներէ. Երբ որ ծիծաղելի և կամ հիանալի խօսք մ'ընէ ճառախօսը՝ կը ծափահարուի (ոտնհարութեամբ ներդաչնակեալ) և հաւանական է կարծել թէ այդ տեսակ ընդմիջումներէ կ'ախորժի ճառախօս դասատուն. Ունկնդիր ուսանողք գրեթէ ամէնքն ալ ի գիր կ'առնուն ամբողջ ճառն և կամ գլխաւոր մասերը. Ճառախօսը պատկերներու եւս կը դիմէ ատեն ատեն միտքը կամ ըսածը զգայարանական կրկին ճամբայներով ունկնդրաց մտքին հասցնելու համար. Ամբողջ ճառախօսութիւնը ժամէն աւելի չտեւեր բնաւ. Ներկայից անուններն արձանագրելէ և շնորհալի խոնարհութենէ մը վերջ դուրս կ'ելնէ ճառախօսը մեր ծափահարութեան միջոցին. Դուրս կ'ելնենք և մենք և ահա կը լսենք աղմուկ մը սանդուխներէն վար. ուրիշ կարգ մը ուսանողներ են որք մարդակազմութեան ճառախօսութենէն դուրս կուգան, զի մի և նոյն ժամուն քանի մը տարբեր դասեր կը տրուին.

Այլ եւս ուրիշ դասարաններու այցելութեամբ չեմ ուզեր յոգնեցնել ընկերակիցս, զի ամենուն նկարագրութիւնն ալ քիչ շատ նման է. Ուսանողաց ակումբն ունի սենեակ մը ծխելու եւ նստուկ խաղերու համար. կը մտնենք հոս եւս. օրուան բոլոր թերթերը սեղաններու վրայ շարուած են կարգաւ. հանդէսներու եւ պարբերական նշանաւոր հրատարակութեանց համար եւս կայ մասնաւոր սեղան մը. Նստարաններ և աթոռներ ամէն կողմ, թուղթ, մելան, գրիչ և այլ ամէն ինչ պէտքերդ հոգալու և կամ հանգստանալու համար. Անկիւն մը կը նստինք քանի մը վայրկեան՝ օրուան թերթերն աչքէ անցնելու համար. ծխափողներէ եւեթ մուխն անդիմադրելի է, ուստի և տեղի կուտանք և դուրս կ'ելլենք. Բայց ասկէ բոլորովին չհեռացած երկու խօսք եւս այս սենեկին վրայ. Իւրաքանչիւր ուսանող վարժարանը մտած ատեն ստիպուած է վճարել մասնաւոր տուրք այն ակումբի անդամակցութեան համար, և տարուէ տարի ալ փոքրիկ գումար մը թերթերուն համար.

* *

Կ'երթանք գրատունը. հոյակապ սրահ մը և փառաւոր ձեղուն մը. գրեանց ճոխ հաւաքածոյ մը կայ. Աթոռներ և սեղա

Ի. ՊՈԼԻՍ, 24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Անցեալ շաբթուն Պիզմարք իշխան ընդունեց Սթրազպուրկցիներու պատգամաւորութիւն մը, և Ալզաս-Լոռէնի վրայ քանի մը շահագրգիռ դիտողութիւններ ըրաւ։ «1842 ին երբ առաջին անգամ այցելեցի Սթրազպուրկ, համարձակ ըսի Ֆրանսացւոյ մը։ «Այ երկիր ժամանակ դէր էր և դու

յանցաւորներն ոստիկաններն եղած են որք կաշառուեր են Ֆէյզուլլահի կողմէ։ Այս վերջինը, որ կը փնտռուի նը-մանապէս, կը կարծուի թէ Լավրիօմ ապաստանած ըլլայ։

——

«ԷՐԹՈՂՐՈՒԼ»ի ՆԱՒԱԲԵԿԵԱՆՔ

Վեհ. Սուլթանը հրամայած է որ Էրթուղրուլի նաւաբեկութենէն ազատեալ սպայից ու նաւաստեաց ատիճանները բարձրանան մէկ մէկ ատիճան։ Այս սպայք ու նաւաստիք անցեալ օր Ծովային նախարարութեան պաշտօնատունը հրաւիրուեցան, ուր դերձակներ նոր հագուստներ պատրաստելու համար չափ առին։

——

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՄԻՏԻՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շիրքէթի խայրիյէի անօրէն Հիւսէյին Խաքի էֆէնտի անցեալ հինգշաբթի օր կայս. թիկնապահի մը միջոցաւ կայս. պալատ հրաւիրուեցաւ առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշայի մօտ։

Ն. Վսեմութիւն՝ Հիւսէյին էֆէնտիի հաղորդեց Վեհ. Սուլթանին կայսրաբուներն և բարձր գոհունակութիւնը նորա այսչափ տարուան Շիրքէթի մէջ ունեցած բարւոք պաշտօնավարութեան համար։

Սիւրէյա փաշա՝ Հիւսէյին էֆէնտիի հաղորդեց կայս. Իրատէ մը որ կը հրամայէր Իտարէի Մախսուսէի տեղ ծովային ընկերութիւն մը կազմել Շէրէֆէդ Հ-Դէյէ Օ-ՀԷյէ անուամբ, Հիւսէյին էֆէնտիի վարչութեան ներքև և այս առթիւ ծրագիր մը պատրաստելով բերել։

Հիւսէյին էֆէնտի, կայս. Իրատէին համաձայն, երկու օրուան մէջ այդ ծրագիրը պատրաստելով շաբաթ օրը մատուցած է ի կայս. պալատ։

ԲԱԼԽԻ ԳԻՒՂԻ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Վսեմ. Տոքթ. Խորասանճեան էֆէնտի, Թէյզի փաշա, Նայիմ պէյ եւ Տոքթ. Ֆոն Տիւրինկ հինգշաբթի օրը կայս. պալատ գացած են Պերլինի մէջ իրենց կատարած ուսումնասիրութեանց համարը տալու համար։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է իւր բարձր գոհունակութիւնն յայտնել տալ յիշեալ բժշկաց եւ հրամայած է որ ըստ կարելւոյն կարճ միջոցի մը մէջ ծրագիր մը մատուցուի Իրեն՝ ի մասին հիւանդանոցի մը հաստատման յորում Բոխեան դրութիւնն ի գործ պիտի դրուի պահանջուած զգուշութեամբ։ Բոխեան դեղը պարունակող սրուակ մը մատուցուած է Ն. Կ. Վեհափառութեան։

Զինուորական բժիշկներէ կազմեալ յանձնախումբ մը այսօր քննութիւն մը պիտի կատարէ Բոխեան դեղին վրայ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱԳԻՆԷ

Կայս. կառավարութիւնը՝ ի Գերմանիա, յԱւստրիա, ի Ռուսական քաշուած հեռագիրներու իւրաքանչիւր բառին համար առնուած քսան եւ չորս սանթիմը տասն և հինգ սանթիմի իջուցած է։

ԿԱՐԻՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կարինէն 20 դեկտեմբեր թուականաւ (Ն. Տ.) հետեւեալը գրուած է առ Բուէնոս-Այրէս։ Տը Լէօր.

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմ թէ նահանգին մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։ Կրնամ ապահովացնել զձեզ թէ այս անդորրութիւն ապագային եւս չպիտի վրդովի։ Այն անձինք, որք օտարթելագրիչներու սուտ խոստմանց հաւատալով այլ եւ այլ անճահ ընթացից ձեռնարկած էին, այժմ այդ պատճառաւ կատարեալ ցաւ և զղջում կը յայտնեն։

Ռուսական կառավարութիւնը Ռուսիայէն դուրս կը հանէ օսմանեան հը-պատակ այն հայերն որք մասնակցութիւն ունեցած են վերջին դէպքերուն մէջ։

Ռուսական կառավարութիւնը նոյնպէս միջոցներ ձեռք առած է որպէսզի ռուսահպատակ հայերն եւս ապագային որ եւ է անհաճոյ ընթացից մէջ գտնուելու անկարող ըլլան։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյի որոշմամբ Ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է քննելու համար մայրաքաղաքիս ու արուարձանաց խաներու և օթեւակներու մէջ բնակող անձանց վիճակն։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ երեքշաբթի ու չորեքշաբթի օրերն Ատանայի, Սուրիական Տրիպոլսոյ ինչպէս նաեւ Քարբերդի նահանգին ոչ մէկ մասին մէջ հնտախտի դէպք չէ պատահած։ Հալէպի մէջ եւս դեկտեմբեր 20ին հնտախտի դէպք պատահած չէ։ Մարաշի մէջ տասն օրուան միջոցին հնտախտէ չորս մահեր պատահած են։

ԶՄԻՒՌՆԻԱ-ԳԱՍԱՊԱ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Զմիւռնիա-Գասապա երկաթուղւոյ ընկերութեան պայմանագրին աւարտելու վրայ ըլլալով, կայս. Իրատէ մը հրամայած է հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուլ երկաթուղւոյ այդ գիծն յանուն կառավարութեան բռնեցնելու համար, հատուցանելով նախապէս ընկերութենէն եղած փոխառութիւնը։

ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԷ

Ճարոնական մարտանաւերու սպայք շաբաթ օրն և երեկ այցելեցին Պոլսոյ ու Բերայի նշանաւոր վայրերն ընկերակցութեամբ կայս. թիկնապահ Հաղդը փաշայի, որ իրենց հիւրամեծար կարգուած է և այլ ծովային գպայից։

Ճարոնցի սպայք այսօր եւս յատուկ շոգեմակոյկներով պտոյտ մը պիտի կատարեն Վոսփորի մէջ և նաեւ պիտի այցելեն արքունի նաւարանն ու գործարանները։

Վեհ. Սուլթանը հրամայած է որ ճարոնական երկու մարտանաւուց հարկ եղած ուտեստն ցորչափ ատ ՅԱՆ կայս. կառավարութենէն հայթայթուի։

Ն. Վեհափառութիւն միանգամայն հրամայած է ազատարարի շքադրամներ տալ ճարոնական երկու մարտանաւուց հրամանատարներու, սպայից ու նաւաստեաց։

Ճարոնական մարտանաւք երեք շաբաթի չափ մայրաքաղաքս պիտի մնան։ Այս դիտիր կայս. պալատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը պիտի տրուի ի պատիւ ճարոնցի հրամանատարներու ու սպայից։

. .

Ճարոնական մարտանաւք բերած են իրենց Վեհապետին կողմէ Վեհ. Սուլթանին եղած նուէրներն, որք Ն. Վեհափառութեան մատուցուած են։

Այդ նուէրներու մէջ կը գտնուի դեղակերտ թուր մը, ճարոնական երկու հաղուագիւտ թաղարներ և բազմաթիւ նիւթեր, արդիւնք ճարոնական ճարտարարուեստին։

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մանուցուեցաւ թէ Տէրքոսանն Ղըրի ընկերութեան արտօնատէր Թէրնոպէյ մենաշնորհ խնդրած էր մայրաքաղաքիս մէջ օսմանեան ապահովագրական անանուն ընկերութիւն մը կազմելու համար։

Արդ, առեւտրական տնօրէնը պատրաստած ըլլալով հարկ եղած յանձնառութեան տեսչն ու պայմանագիրը, մատուցած է Հանրօգուտ շինութեանց ժողովին, որ իւր քննութիւնն ներքեւ առաւած է և այդ դրութիւնք այս օրերս պիտի մատուցուին Բ. Դրան։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ

Վեհ. Սուլթանը՝ կայս. պալատան մէջ գտնուած տասը հազար ոսկւոյ արժողութեամբ կերպասներն և այլ նիւթեր ի նպաստ Համազգային Անկելանոցին շնորհած է, դրամագլուխ մը կազմելու համար և հրամայած է որ ասոնցմով մասնաւոր վայրի մը մէջ ցուցահանդէս մը կազմակերպուի և վաճառուի։ Ն. Վեհափառութիւն միանգամայն հրամայած է որ Անկելանոցի դրամագլուխին համար մնացեալ մասը ձեռք բերելու համար մնայուն վիճակահանութիւն մը եւս կազմակերպուի։

Ակելանոցին համար կազմեալ յանձնաժողովը շաբաթ օրը Մալիէի մէջ ի Նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշայի և խորհրդակցութիւններ կատարեց Վեհ. Սուլթանի կողմէ շնորհեալ նիւթերու վաճառման եղանակին եւ վիճակահանութեան կազմակերպութեանը վրայ։ Յանձնաժողովին ներկայ էին Առեւտրական ու Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Վսեմ. Բաֆֆ փաշա, Քաղաքապետ Բրաւան պէյ, կայս. թիկնապահ Թէվֆիք փաշա, Օսմ. կայս. Պանքային տնօրէն Սըր Լակար Վինսընդ, Սօսիէթէ Ցը Շանէ Է Վայէօ. դրամատան տնօրէն Պ. Պաքէր, Բռէտի ժէնէռալ դրամատան տնօրէնն Պ. Թուպինի, Բամանտօ դրամատան տնօրէններէն Վիքթոր էֆէնտի, սեղանաւոր Պ. Մավրօկօրտատօ, Վսեմ. Աբիկ էֆէնտի Ունճեան և Սիւպայիդատէ Սիւլէյման էֆէնտի։

ՀՐԴԵՀԷՔ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

1890 տարւոյ միջոցին Կ. Պոլսոյ մէջ պատահած հրդեհներու եւ հրդեհի սկզբնաւորութեանց մէկ ցուցակը պատրաստուած է ապահովագրական ընկերութեանց ձեռամբ։ Այդ ցուցակէն՝ զոր կը հրատարակենք ի ստորեւ, կ'երեւի թէ վերջնոյ տարւոյն մէջ որքան չէնքեր ալրած են եւ ո՛ւր տեղ ուանք։

695 տուն, 620 վաճառատուն եւ խանութ, 2 բէօշկ, 2 ջաղացք, 1 սինակոկ, 4 ախոռ, 2 զտարան, 2 պանդոկ, 1 թատրոն։ Այս հրդեհներէ 45 ը պատահած են ի Պոլիս, 35 ն ի Բերա, 13 ն ի Գալաթիա, 14 ը Վոսֆորի գիւղերուն մէջ, 5 ն ի Գասըմփաշա, 1 ը ի Մալթեփէ, 6 ն ի Սկիւտարի, 2 ը ի Բէշնիք, 2 ը ի Խասգիւղ, 3 ն ի Գասըմ-փաշա եւ 9 ը կղզիները։ Ընդ ամենը 129 հրդեհք, մինչ 1889 տարւոյն մէջ պատահած էին 80 հրդեհք միայն։

Այս հրդեհներուն պատճառաւ ապահովագրական ընկերութիւնք վճարած են ընդամենը 89,456 օսմ. ոսկի, բաց ի մանր մունր փնտներէ զոր կրած են։

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍ

ԵՒ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ

Պոլսոյ առեւտրական և տեղանաւորական բազմաթիւ տանց կոչմէ կարգեալ պատգամաւորութիւն մը՝ որուն կ'անդամակցէին նաև հայ վաճառականք ոմանք՝ ուրբաթ օրը Օսմ. կայս. Պանքան երթալով, նոր տարւոյ շնորհաւորութեանց հետ՝ շնորհակալութեան ուղերձ մը մատոյց առ ընդհանտնօրէնն, Սըր Էտկար Վինսընդ, այն դիւրութեանց համար զորս դրամական այդ մեծ հաստատութիւն ընծայած է Պոլսոյ վաճառականաց, վերջացող տարւոյն մէջ։ Պ. Ուիթթօլ, որ կը գտնուէր ի գլուխ պատգամաւորութեան, ուղերձն յանձնելու առթիւ, բերանացի կերպով յայտնեց թէ մեծ գոհունակութիւն կ'զգար որ զայն ընտրագրողք պաշտօն յանձնած էին իրեն՝ իրենց շնորհակալից և երախտագիտութեան թարգման հանդիսանալ Սըր Էտկար Վինսընդի ինչպէս նաև Պ. Լա Ֆիւանդի մօտ՝ որ ճարտարապէս գործակցած է ընդհ. տնօրէնին և հրատարակած է եղած տնօրինութեանց կիրառման, Նոյնպէս և Պանքայի Պոլսոյ մասնաճիւղին պաշտօնէութեան որ այնքա՛ն իմաստութեամբ գործադրած է զայն, այս կերպով Պանքային յանախորդաց համակրանքը գրաւելով։ Պ. Ուիթթօլ չեշտեց սա պարագայն թէ ուղերձն ստորագրողաց ոմանք կը գտնուէին ի գլուխ այնպիսի վաճառատանց որք ո՛ր եւ է կերպով չէին օգտուած Պանքայէն ընծայած դիւրութիւններէն, այսու հանդերձ փութացած էին ուղերձն ստորագրել, գիտնալով որ եթէ ուղղակի օգուտ մը չեն վայելեր, անուղղակի շատ կ'օգտուին, ըստ որում Պանքային ձեռք առած միջոցները կ'արդելուն Կ. Պոլսոյ առեւտրական վիճակի անկումն և ընդհակառակն՝ անոր զարգացման կը նպաստեն։ Մինչեւ իսկ այս զարգացումը տեսնուած է վաճառականութեան ինչ ինչ ճիւղերուն մէջ, օրինակի համար ափիոնը՝ ասոնց 1890ի երկրորդ վեցամսեայն մէջ 2900 մնտուկ ներմուծուած է ի Կ. Պոլիս, մինչ 1889ի միեւնոյն ժամանակամիջոցին 1957 սրնտուկ միայն մտած էր, թէեւ հունձքը դրեթէ միեւնոյնն եղած է։ Ցետոյ Պ. Ուիթթօլ ըսաւ թէ ամէն այն ապրանաց (որոց վրայ Պանքան փոխառութիւն կ'ընէ) յետին ծայր ինկած գիներուն պատճառաւ, Պանքային գործերն այսօր յոյժ խնամով կատարուելով, գերազանցապէս ապահովեն և կատարելապէս համաձայն համանման գործառնութեանց որք առանց վնասու և նոյն իսկ նուազ վարձատրութեամբ կը կատարուին եւրոպոյ դրամական մեծ հաստատութեանց ձեռամբ։

Ցետոյ կարդացուցաւ ուղերձն որ աւասիկ։

Առ մեծայարգ Սըր Էտկար Վինսընդ, ընդհ. տնօրէն Օսմ. կայս. Պանքային։

Ստորագրեալքս, վաճառականք և սեղանաւորք Պոլսոյ, սաբեգլխոյ առթիւ մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնները մատուցանելով ձեզ, կուգամք նաեւ յայտնել մեր շնորհակալեաց ու երախտագիտութեան հաւատիքն այն ծառայութեանց համար զորս Ձեր տնօրինութեան ներքեւ գտնուող Պանքան կը նձեռէ մեր հրապարակին, Ձեր արդի պաշտօնին կոչուելէն ի վեր։

Բարեբաղդ եմք տեսնելով որ այն ուղղութիւնը զոր կուտաք գործոց և այն միջոցներ զորս ձեռք առիք՝ նպատակ ունին նպաստել մեր վաճառականութեան, զայն կանգուն պահելու համար տագնապալից վարկեաններու մէջ և ի բաց վանելու համար այն պատահականութիւններն որք կ'սպառնան անոր։ Կը յուսանք ուրեմն նոր դարագլուխ մը թեւակոխել։

Հաճեցէք ընդունիլ, մեծայարգ Տէր, մեր խորին մեծարանաց հաւաստիքը։

Կ. Պոլիս, 1 յունուար 1891 (Ն. Տ)

(Ստորագրութիւն)

Յակոբեան, Սեպուհ Մ. Ալեանաքեան, Սբ-շապան եղբարք, Ա. Գ. Աբէն և Ընկ., Աստոյֆ Պաստրմէ, Լուսաւ. Պաստիրմա և Ընկ., Ա. Ս. Պէնկեան, Զէլմա Պիզա, Ներսէս Շահկենտրեան, Խ. Մ. Գ. Շամամեան, Յ. Քարաեան և Ընկ. Շերենեան և Ընկ., Յ. Տատուրեան, Սեպուհ Տէօքմէճեան, Կարապետ Ճամբէրթէնեան, Յ. Ֆէնտրքլեան, Յ. Ֆէնտրքլեան, Յովսէփ Կաթերալ, Օհանէս Կիւրկենկեան, Գաբրիէլեան Բարսեղ Խաչատէրեան, Ա. Յ. Խաչատրեան, Բ. Խաճատրեան, Աբրահամ Լալազարեան, Յակոբ Լեւան, Ս. Մանուկեան, Մ. Ս. Մանուկեան և Ընկ. Բարսեղ Գ. Մանուկեան, Գրիգոր Յ. Մարգարեան, Բ. Գ. Մշեանկեան, Գ. Նազարեան, Յ. Նամիկս, Կ. Սոկանեան, Գ. Ոսկանեան, Մինրան Յովակիմեան, Ս. Բասմաճեան, Մ. Բաքթիկեան, Լիկա Սուհամի Սատուլլա և Ընկ. Օ. Սահակեան և Որդի, Հոր Սիկըր և Ընկ., Գ. Սարգիսով և Ընկ. Սիմոն, Թարսիկեանցք, Հաճի Խաչան Զիլիճիոզլու, Հոն Թանըր, Կարապետ Թիրեաքեան, Գ. Թարթեան, Թոփալեան եղբարք, Յ. Տ. Զիլիճիոզլու Յ. Վասիլիասիս, Ազգութ Վուշալաղանի, Յ. Ուիթթօլ և Ընկ.

Սըր Էտկար Վինսընդ հետեւեալ կերպով պատասխանեց.

Տեարք, ուղերձը զոր լսեցի՝ բուռն հաճոյք և մեծ գոհունակութիւն պատճառեց ինձ, ո՛չ միայն այն սիրալիր զգացման համար զոր կ'արտայայտէ, — զգացում՝ որ կը վախեմ թէ չափազանցել տուած է ձեզ իմ անձնական ջանքերս, — այլ մանաւանդ այն գնահատման համար զոր կը պարունակէ ի մասին Օսմ. կայս. Պանքային ջանից, որոց նպատակն է ըստ իւր կարողութեան, նպաստել առեւտրական շահուց ի թարգման։ Իմ ամենայնիմ փափաքս է ընծայել այդ ձեռնտուութիւնը և վստահ եմ որ Պ. Լա Ֆիւանդ եւս կատարելապէս ըստ ակնկալից է ինձ։ Եթէ մեր ջանքեր կրնան գնահատելի կերպով մը ամենցունել երկրին առեւտրական հարստութիւնը, այդ տրդեան մէջ պիտի գտնենք մեր միակ վարձատրութիւնը։ Իրր պետական մեծ հաստատութիւն մը, Պանքան պարտի աւելի մոտեցել այն օգուտներուն զորս կրնայ ընծայել ընդհանուր հասարակութեան, Օսմ. Կայսրութեան հոյակապ հարստութեանց և ազբիւրներուն զգալի և յարատեւ զարգացմամբ, քան թէ անմիջական շահու վերաբերող ո՛ր եւ է խնդրի։ Պոլսոյ վաճառականաց գործունէութիւնը, ձեռներէցին և ուղղութիւնը հանրածանօթ են, և ինձ համար մեծ պատիւ կը համարիմ ո՛ր և է աստիճանաւ նպաստած ըլլալ անոնց բարգաւաճումն աւելցնելու։

Կ. Պոլիս՝ Արեւելից բաշխիչ մեծ կեդրոնը եղած է, և մենք կը փափաքինք որ ո՛չ միայն այդ դիրքը պահէ նա, այլ եւ բարւոքէ զայն։ Ինձ կը թուի թէ արդի պարագայք մեծ շահեկանութիւն մը կ'ընծայեն բաշխիչ կեդրոններու պատմութեան մէջ ընդհանրապէս, և Կ. Պոլսոյ մասնաւորապէս։ Ընդհանրապէս այն կարծիքն են թէ ժամանակիս հակումն հակառակ է բաշխիչ կեդրոններուն, թէ նաւարկութեանց ընդարձակումը, դրամատանց ընծայած դիւրութիւնները ինչպէս նաեւ արտադրիչներուն ու սպառողներուն աշխարհագրական կատարելագոյն տեղութիւնները ուղղակի յարաբերութեան մէջ դրած են վաճառողն ու գնողն, և թէ հետեւաբար միջնորդներն ի բաց թողու յարատեւ հակում մը կայ։

Սակայն այստեղ հակառակ հակում մը կայ, որ յառաջ կուգայ Փոքր Ասիա կոչուած ընդարձակածաւալ բարերեր երկրին զարգացումէն։ Ինձ ստոյգ կերեւի որ եթէ Փոքր-Ասիան ընդարձակէ իւր հարստութիւնները, ինչպէս կը յուսանք, երկաթուղեաց եւ այլ հանրօգուտ ձեռնարկութեանց շնորհիւ, Կ. Պոլիս առեւտրական մեծ կեդրոնը պիտի դառնայ Արեւելից ամբողջ այդ մասին, գրեթէ այն եղանակաւ որով Զիքակօ առեւտրական մեծ կեդրոնն եղած է Ամերիկայի արեւմտեան մասին։ Ցեմ կանխատեսեր թէ յառաջդիմութիւնք այնքան արագ պիտի ըլլան ասա որքան ի Զիքակօ, բայց կը յուսամ թէ միւնոյն ուղղութեամբ բան մը պիտի տեսնենք հոս։

Թէպէտ երկաթուղեաց ծրագիրք կը վիտան, սակայն անոնց մեծ մասը տակաւին անգործադրելի կը մնան։ Արեւմտեայք արեւելեան մեղկութեան ու անգործութեան վրայ կը խօսին ու շատ մը բաներ կը վերագրեն հանգստեան եւ հայեցողութեան (contemplation) մասին կեցած ծայրայեղ հակման մը։ բայց կարծեմ բոլորովին սխալ տեսութիւն մըն է այս։ Մենք այստեղ առաւօտուն աւելի կանուխ կ'ելնենք, մեր ժամերն աւելի երկար են ու նոյնքան փութոյ պնդութեամբ կ'աշխատինք։ Ենթադրեալ գանդաղութեան բուն պատճառը սա է որ ամէն ոք կը խօսի թէ ի՛նչ եղանակաւ կատարուելու են գործերը, փոխանակ զայնս կատարելու։ մենք պէտք եղածին չափ չենք ըմբռներ սա խորիմաստ առածին ոգին «Լաւագոյնը լաւին թշնամի է»։ Իմաստիս, կենսական կարեւորութիւն չունին յանձնառութեանց տեսակ մը և արտօնագրի մը մասնատուութիւնք։ Կարեւորը երկաթուղի մը ունենալն է որ ձեր ապրանքները փոխադրէ այն տեղէն ուր կրնաք աժանագին գնել զայնս, դէպ ի այն տեղն ուր կրնաք սուղ վաճառել։ Կը կարծեմ թէ առեւտրական դասը պարտի իւր մեծ ազդեցութիւնն ի գործ դնել մարդերն աւելի գործնական դարձուցանելու և անոնց հակցնելու համար թէ յաջողութիւնը շատակոնիր անոնց որք կը բացատրեն թէ ինչպէս կարելի է գործել ըստ լուսագոյն սկզբանց, այլ անոնց որք կը գործեն, կրնաք վստահ ըլլալ թէ երկրին պայմանները բարւոքելու նպատակ ունեցող ամէն ջանք պիտի արժանանայ բարձր պաշտպանութեան և աջակցութեան Վեհ. Սուլթանին, որ արդէն այնքա՛ն նպաստած է այս մասին։

Վերջացնելով խօսքս, կ'ըսեմ թէ միշտ բարեբաղդ պիտի համարինք զվեզ ուշի ուշով քննելով ձեր կողմէ ներկայանալի ամէն այն առաջարկներ որք կէս նպատակի ունենան նպաստել մեր միահաղոյն նպատակին, որ է առեւտրական զարգացումն օսմանեան Կայսրութեան։

Ցետ այս բանախօսութեան, պատգամաւորութիւնն հրաժեշտ առաւ Սըր Էտկար Վինսընդէ։

Վեհ. Սուլթանն, իմանալով որ կայսաւագ թիկնապահ Տէրվիշ փաշա անցեալ օր յանկարծակի հիւանդացեր է, հրամայած է որ կայս. պալատն մէկ քանի բժիշկներ դարմանեն զն. Վսեմութիւն, որուն առողջական վիճակն սկսած է արդէն բարւոքիլ։

—Գոսսոյի նախորդ կուսակալ Ահմէտ Էյուպ փաշա Սկիւպէն ճամբայ ելած է մայրաքաղաքս գալու համար։

—Շաբաթ օրն ի Պոլիս Իսմէր էֆէնտի խանին մօտ կառուցուող չէնքի մը վրայ աշխատող գործաւոր մը՝ Բաղչէի Կարապետ՝ 40 կանգուն բարձրութենէ մը վար իյնալով մեռաւ։

—Պրուսայի կուսակալը, Դատական նախարարութեան դիմելով, արտօնութիւն խնդրած է վերահաստատել տեղւոյն առեւտրական դատարանն, որ դաւառական դատարաններուն հետ ջնջուած էր։

—Պոլսոյ Ապահովութեան Ընտուկին ընդհանուր փաստաբան կարգուած է Յովհաննէս էֆէնտի Դարտաչեան, օգնական իրաւագէտ խորհրդականին Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։

—Կրէտ հէյէն կը գրեն թէ Քիսամօ գաւառակի բնակիչներէն Եուվան անուն երիտասարդ մը Եանի Մէհիրպալի անուն անձին ազգին առեւանգելով կ'ամուսնանայ անոր հետ։ Աղջկան ծնողք նեղացած՝ կ'ուզեն վրէժ լուծել։ Ամուսնութենէն քանի մը օր կոչք Եուվանի տունը կ'երթան և հրազէն կը պարպեն անոր վրայ, առանց վնասելու։ Երկու օր ետքը նորապսակ ամոլն աներուոյթ կ'ըլլայ։ Խուզարկութիւնք կատարուելով Եուվանի դիակը կը գտնուի։ Երիտասարդն սպանուած և մարմինն ալ տեղ տեղ այրած էր։ Ոճրագործք ձերբակալուած են։

—Լոյտի Նէտպ չոգենաւը Քանտիայի ծովեզերաց մօտ խրուած կը մնայ տակաւին։ Լոյտի գլխաւոր նաւապետներէն Լիւշիոլի շաբաթ օրը Լէրոս չոգենաւով Կրէտէ ուղեւորեցաւ, վառելիք չոգենաւին օգնութիւն հասցնելու համար։

—Դամիրէէ կը գրեն թէ տեղւոյն աւստրիական հիւպատոս Պ. Վիքթոր Ադէյնպաս (նախկին հիւպատոսական գործակալ Սոֆիայի եւ Փիլիպէի) մեռեր է։

—Բերայի Սանդա-Մարիա եկեղեցւոյ դրան առջեւ երեք շորս օրուան մանուկ մը գտնուած է, զոր եկեղեցւոյն երէցն առնլով, մկրտել տուած և Յ. Պէնու

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԳԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳՂ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթարկուց համար։

27

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդգէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ առաջագրելոցս, որք ունիվք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուրկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալէը խան, Գալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԳԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » » 12,773,779

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան.

38

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ Հոմայն Թուրքիոյ

38

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

45, ԳԱԼԱԹԻԱ — ՊԷՅՈՅԼԻԹ ՊԻԼԼԷՔ ԽԱՆ 45

Բ. ՀԱՐԿ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱՆԱՆ ՎԵՐԵՒ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻՔ

Պատի, Դրպանի, Ոսկիէ, Արծաթէ, Մետաղէ

ԳԱՂԱՐԵՂԷՆՔ

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց, որ առեւտրական այս հիւսիսի եղանակի ըլլալուն, իւր ապրանաց մթերքն ճոխացուցած է։ Ուստի կը խնդրէ այն յաճախորդներէն որք պէտք ունին ժամացոյցի, գոշարեղինաց, դիմեն սոյն վաճառատունն և օգտուին այս ապրանքներէն, որք Եւրոպոյ լաւագոյն գործարաններէն բերուած են, և որոց ճաշակը, քրանը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համբաւն զոր ունին։

ՄԱՆԱՐԵԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

Վաճառատունը մասնաւորապէս կը յանձնարարէ, մեծագոր վրայ որկի գաբլանա ժամացոյցի շղթաներ եւ այլն, որոցմէ ունի մի սնոք բուն Բարիզի ապրանք։ 204

ՀԱՋԻ, ՇՆՉԱՐԴԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՑՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՇՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՈՁԱՓՈՂԻ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ դէմ իրը ապահով դարման այս դեղին վայելած համբաւը միշտ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զոր Պ. Բաուէլ կ'ստանայ ամենայն ոլորտներէ որք գործածած և ճանչցած են նորա յատկութիւնները։

ԻՆՔՆԱՌՈՒԽ ՎԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Մարի Ռոզ հաշակաւոր երգչուհին, սապէս կը գրէ։ «Է Ցուլուար 1890—Սիրելեալ.. Կը հաստատենք թէ ինչպէս զերծ մնացի ինֆլուէնցայէն, թէ որպիսի՛ գաղանիքով կրցայ պաշտպան փայլուն վիճակի մէջ պահել ձայնս։ Ըսեմ. միմիայն գործածութեամբ Բաուէլի «Պոլսամ օֆ Անիպիսոն» կոչուած դեղով։ Այս հանճարի դեղին կանոնաւոր գործածման կը վերագրեմ՝ ձմրան դառն եղանակին յատուկ զանազան հիւանդութիւններէ զերծ մնալս, որով կրցայ ի գլուխ չի հանել հաստատակութեան յոյսերը։ Գործածեցէք ուրեմն Բաուէլի այս ազնիւին. տեսերկոյց պիտի բուժէ զձեզ։ Զերդ Մարիա Ռոզ Մէրիլոնը

Կը վաճառուի ամեն դեղատանց և արտօնեալ դեղագործաց քով, շիշը 1 շիլին 1/2 բէնսի, 2 շիլին 3 բէնսի և 11 շիլինի։—Պատրաստեալ ձեռամբ Թ. Մ. Ա. Բաուէլի, 4, Ապթոն Բանէյտ, Պլաք Ֆրիարս Լոնտոն.

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով։
601 Մ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐԻՊԱՆԵԱՆ
Անգլիական Լոգ հանուր մթերանոց, Վալտաս, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից. 95 և 97

ԲԱԹՐԻՕԹԻՔ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

PATRIOTIC Life and fire assurance Company

Հիմնեալ ի 1824

Դրամագլուխ Անգղ. Ոսկի 1,500,000
Վճարեալ դրամագլուխ » » 121,984
Պահեստի դրամ » » 250,000

Սոյն ընկերութիւնը դիւրամատչելի պայմաններով ամէն չէնք, կարասիք և ապրանք հրդեհէն ապահովագրէ։

Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ
ԱԼՊԻՐՈՒ ՀՈՖՄԱՆ

Ապահովագրութեանց և այլ տեղեկութեանց համար դիմել առ
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղի տեսուչ
ՄԻՀՐԱՆ Ց. ՍԱՐԳԵԱՆ
Գուրտ-ալ Ապահովագրական Ընկերութեանց
Սթամպոլ, Պաղչէ-Գարու թիւ 27, մաքսատան դիմաց։ 172

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՀԼԵՐԵԿ)

ՄՈՐԻՒ ՉԿԸՆ ՅՈՒՏ ԻՎԴ,

ԻՊՈՓՈՖԻԹ ԿԸ ՀՈՎ Ի ՍԿՈՏԻ

Պատրաստեալ Ձեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ
ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ անորժահամ է
Մորիւ Ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններն զուտ,
Իրոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խղդիրը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոզածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է։ Անորժահամ է։ Հում ունի, դիւրամարս է և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄԱԼԻՐ ԵՒ ՀԻՐԱԼԻ. 852

ԵՌԱՑԵԱԼ ԱՆԹԻԲԻՈՒՆ

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼԻ

ԸՆԴԴԷՄ ԳԼԽՈՒ ՅԱՒԵՐՈՒ, ՇՈՎԷ ԲՈՒՆԻԵԼՈՒ
ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԱՐՄԱՆ ԻՆՖԼՈՒԷՆՑԱՅԻ ԵՒ ՏԱՆԿԻ

Ասիա Գառպոնիքը կը փարատէ դեղին գործածութեան յառաջ բերած խիթերն և սրտի խառնուքը։

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ Ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ։ 852

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգ. թղթատարատան վրայի դարկը, և ի Զմիւռնիա Լիվանիէլիի փողոց թիւ 59

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մը ստացած է ի մեզ, այս ձմրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումի մ'կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգղիական, Գերմանական եւ Պէլճիական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որք են՝ օժտի համար ամէն տեսակ ճարմանկեղէնք, բանուածք, կիսազգեստք, քալիքք, քօրսէ, թաշկինակ, սեղանի պիտոյք, շապկէ, շապկէնկեր, ոտամանք, ֆլանէլ կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդազգեստներ, առելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու չքեղութեամբ յօրինեալ են։

Յաւելում մի ըրած է նաև ազգագրուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճաք է այնքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրպղրենն։ Կը գտնուի նաև մէջերս 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բալթիներ խիստ չափաւոր գներով։

Կը ծախուին մեծ և փոքրաքանակութեամբ.

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱԾ 188

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԽԵԱՆ ԵՒ Ց. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՖՈՒ, ՁԷԼԱԼ-ՊԻՑ ԽԱՆ, Թ. 10

ԳՆԵՐԸ ՈՐՈՇ

Երկար ժամանակի ի վեր հաստատուած սոյն վաճառատուն, որ առանց ինքն սեպհական ջանքերուն փութանակի կատարմամբ և գնառատաց հետ հաստատած բազմաթիւ յարաբերութեամբքն արդէն մեծ հաշակ հանած և իրաւամբ կը վայելէ հաստատութեան համբաւն, վերջերս ճոխացնելով ընկալուած է մեծ քանակութեամբ և զանազան տեսակէ ոսկիներ եւ գերդեստիք թէյեր, ինչպէս նաեւ այլ ուրիշ նիւթեր (բանալիներուն հանդերձ), որք փարիզի վերջին ցուցահանդեսին մէջ այժմեացած են առաջին կարգի մրցանակի և գեղարուեստական մէջտեղ հրաշակերտներ կրնան համարուիլ։ Ի միջի այլոց մեր արդի յաճախորդաց իրը նվազեալ նուէր ծառայելու գերապատուած առաւելութիւնը ընծայելով։

Վաճառատունս այլոյց պատիւն ունի ամեն կարգի անձինք անհնդունակս գոհ պիտի մնան գնոց չափաւորութենէն և ազնուութենէն ինչպէս նաեւ ձեռուան առթիւ բերուած թէյերու ճաշակաւորմամբ ընտրութիւններէն։ 199

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

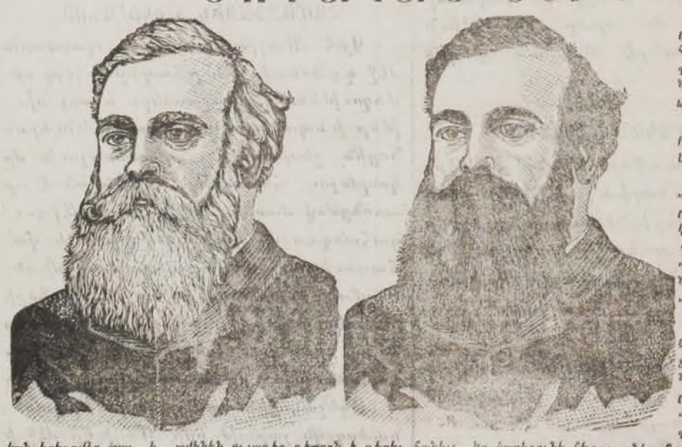

Նոր գիւտ մը ըրուն գոյնը փոխելու համար մեկ երկու տարուն, առանց որ ինքն գործածութեան և կամ լուացքի
ՇԱԳԱՆԱԿԱԳԻՆ ԿԱՄ ՐՈՒԱԿԱՆ ԿԱՅԱՐՈՒԱԾՈՒԻՆ

Բազկացեալ միայն սքամանեներու և խառնուրդ հիւթերէ։ Սոքա կամ կարմիր մորի անմիջապես կը փոխուին պայծառ լոյսի նակագոյն կամ քանի սեւ։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն որ լաւի գերազանց է նոր ներկաց ուրիշ դրամատիքներու հետ առաւելութիւնն է անգերազանց ամենն բնութիւն կան երեւոյթը սալ և ամենեն ուշադիր դիտողն ի դիպէ հանելը։ Կը կասեցնեն հեգաց անկումը, գլուխը կը մաքրի թիւրը կ'անհետացնեն և նոր այլ կուսալ մազերն մորքերու։ Ուստի բուն թանկագին կարգալ։

ԳԱՌՆԱՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Պուրակն երբեցնել գործածելէ առաջ և փոքր բանակութեամբ հեգաւոյն գնել, սկսուսանելի մը մէջ, լեսոյ բարեկ պղտիկ ամանով մը կամ այդ հեգաւոյն մէջ թրջած սպանգովմբ թիրն կերպով մազերուն վրայ անցուցնել գոյն, ոչինչ որ ամբողջ մազերը թրջեն։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեգաւոյը ցամքեսցէ։ Ոսկոր մազերը մեկ լուացումով, սեւ մեկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մեկ անգամ բաւական է։ Եթէ մեկ երկու անգամէն ուրիշ գործածուի, գոյնն աւելի թանձր կ'ելլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ունեցաք բերուած է, գոյն տարբերով պատեցաւ համար կը բաւէ երեք լաւ յաջորդն անգամ մը հեգաւոյն գործածէ։ Նոյն եղանակին գործածելու է մորուքին և պեխերուն համար։ Գնեցք կայ գլուխը լուսալ գործածութենէն առաջ կամ հաքալ։ Մարդի գլխին ու մեռելերը լուսալ առ ի գոյներութիւն։

Տես. Եթէ ուզուած գոյնը մեկ երկու գործածութենէն հետոյ, գլուխը լուսալու է գիշ մը ալեղոյն ազատ գնելու և այդ ներկին մեկ թիթեռապես թրջեն ապուռնց մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յաջող կուգայ անմիջապէս։

ԿԱՂՄԵՐԵՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱՆ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐԻՊԱՆԱ, Անգլիական Ընդհանուր Մթերանոց, Վալտաս պահականոցին քով, կայսրան Ղալաթիա-Շեշլիի Թրամվէյից, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 601

ԱՐԵՒԵԼ ԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՓԻԼԶԻԼԻՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ ցնոր անօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՓԻԼԶԻԼԻՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

ԹՈՒՄՆՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	46
	Առաւօտ												Իրիկուն								
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 30	7 ...	7 30	7 50	8 30	9 ...	9 30	10 ...	10 30	11 ...	11 30	12 ...	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 ...	4 30	5 ...	5 30	6 30
Գուտ—գարու	6 39	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 39	11 9	11 39	12 9	1 39	2 9	2 39	3 9	4 9	4 39	5 10	5 40	6 40
Եէնիք—գարու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11 13	11 43	12 13	1 43	2 13	2 43	3 13	4 13	4 43	5 14	5 44	6 44
Տաուշ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 18	11 49	12 19	1 49	2 18	2 49	3 19	4 19	4 49	5 20	5 50	6 50
Եէտի—գուլէ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 54	10 23	10 54	11 21	11 54	12 22	1 54	2 21	2 54	3 23	4 25	4 54	5 26	5 56	6 56
Մագրիգիւղ	7 9	7 33	8 12	8 39	9 6	...	10 5	10 35	11 6	...	12 6	...	2 6	...	3 5	3 36	4 35	5 6	5 39	6 9	7 9
Այա Պրէգիսնօ	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	11 15	...	12 17	...	2 15	...	...	3 45	...	5 15	5 48	6 19	7 18
Գիւշլիք Չէք.	...	...	...	9 2	...	...	...	...	...	...	12 25	...	...	...	...	...	...	...	6 27	...	...
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

ՓԻԼԶԻԼԻՔ—ՉԷՔՄԷՋԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՄՆՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	51
	Առաւօտ												Իրիկուն								
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Գիւշլիք Չէք	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 20	...	...	...	...	...	...	7 6	...
Այա Պրէգիսնօ	6 36	7 ...	...	8 ...	8 30	...	9 30	...	...	...	11 30	...	1 30	...	2 30	...	4 ...	...	5 30	6 ...	7 18
Մագրիգիւղ	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40	...	9 40	10 10	10 40	...	11 40	...	1 40	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 40	6 10	7 43
Եէտի—գուլէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 53	10 24	10 53	11 26	11 53	1 24	1 53	2 26	2 53	3 24	4 24	4 53	5 54	6 23	7 57
Սամաթիա	6 56	7 26	...	8 26	8 56	9 29	9 57	10 28	10 57	11 29	11 57	1 28	1 57	2 29	2 57	3 28	4 28	4 57	5 58	6 27	...
Տաուշ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնիք—գարու	7 2	7 32	...	8 32	9 2	9 34	10 3	10 34	11 3	11 34	12 3	1 34	2 3	2 34	3 3	3 34	4 34	5 3	6 4	6 33	...
Գուտ—գարու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 8	11 38	12 8	1 38	2 8	2 38	3 8	3 38	4 38	5 8	6 8	6 38	8 6
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46	10 16	10 46	11 16	11 46	12 16	1 46	2 16	2 46	3 16	3 46	4 46	5 16	6 16	6 46	8 15
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Փոքր ծարերն անխորհ կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծարերը Պոլսէն Մարմարիդիւղ կարանելի հեռ. յայտարարագ մէջն բանաղ կառախմբոց մէջ միայն ընդունուին։ Թիւ 1 և 2 կառախմբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. մինչ կառախմբերն ունին միայն Բ. և Գ. վագոններ։

15